

2024-12-17

The self-archived postprint version of this journal article is available at Linköping University Institutional Repository (DiVA):

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-210516>

”Jag ser inte syftet med att ha idrott faktiskt”: Elevs tankar om idrottsundervisningen på gymnasieskolans yrkesprogram

Karin Bertills, Therése Vallthell and Malin Svensson Legnemark

Idrott & hälsa, (2024), 6, pp. 6-7.

N.B.: When citing this work, cite the original publication.

Copyright holder: Idrott & Hälsa

”Jag ser inte syftet med att ha idrott faktiskt” – Elevers tankar om idrottsundervisningen på gymnasieskolans yrkesprogram

Allt fler elever på gymnasieskolans yrkesprogram når inte godkänt betyg i idrott och hälsa. Elever med betyget F tycker det är viktigt med fysisk aktivitet men ser inte någon mening med idrottsundervisningen. Eleverna efterfrågar en tydligare förankring i det kommande yrket och mer stöd och anpassningar.

Under våra yrkesår som lärare på gymnasieskolans yrkesprogram har vi iakttagit en ökad andel elever som inte når godkänt betyg i idrott och hälsa. Enligt Skolverkets statistik 2023/2024 fick 6,3 procent av eleverna på yrkesprogram betyget F i idrott och hälsa, jämfört med 1,5 procent på högskoleförberedande program. Förutsatt att kraven för att få en gymnasieexamen är uppfyllda betraktas en gymnasieutbildning som fullständig även med ett underkänt betyg (F) i idrott och hälsa. Som blivande specialpedagoger vill vi med den här studien ta reda på varför elever på yrkesprogram hellre ”tar ett F” i idrott och hälsa än deltar i undervisningen.

Syfte, frågeställningar och metod

Studiens syfte är att undersöka uppfattningar om idrott och hälsa hos elever med F i slutbetyg i kursen på gymnasieskolans yrkesprogram. Semistrukturerade intervjuer har genomförts med fem tjejer och två killar på en kommunal gymnasieskola i Mellansverige. Vi har undersökt elevernas uppfattningar om syftet med kursen i idrott och hälsa och innehållets relevans, vilka faktorer som är viktiga för deltagande, samt vilka anpassningar och stödinsatser de hade behövt för att kunna och vilja delta i idrottsundervisningen.

Kursens relevans

Eleverna upplever ingen direkt koppling mellan kursen och yrkesprogrammet och ser kursen mer som en fritidssysselsättning, som inte borde vara en del av gymnasiet utbildning. Flera av eleverna anser att de redan vet hur de ska ta hand om sin hälsa genom träning och kosthållning. Däremot är ergonomin som ingår i kursen relevant eftersom den kan appliceras på det kommande yrket.

Relationellt ledarskap

Relationen till idrottsläraren är viktig för att eleverna ska vilja delta i idrottsundervisningen. En god relation bidrar till trygghet och ökad delaktighet på lektionerna, men skapar också förutsättningar för att våga påverka innehåll och planering. Individuella samtal med läraren är särskilt uppskattat, då dessa ger möjlighet till dialog om bedömningsunderlag eller orsak till frånvaron. En anpassning som tillämpas är att elever som har hög frånvaro får återgå till undervisningen på sina villkor. Det kan vara att få starta i gymmet för att sedan utöka deltagandet i den ordinarie undervisningen. Krav på ombyte till lektioner har skalats bort för att skapa låga trösklar till deltagande.

Gruppindelning och variation

Eleverna vill bli indelade i grupper med någon kompis för att känna sig trygga. Tjejerna önskar exempelvis könsuppdelade grupper för att de ska kunna få större utrymme i aktiviteter med mycket kroppskontakt. En variation av aktiviteter efterfrågas, dels för att tillgodose allas behov, dels för att skapa stimulans och motivation så att de inte tröttnar på en aktivitet. Eleverna lyfter fram att unga i dag lättare tröttnar på enformiga aktiviteter. Bollekar uppfattas som positiva och kravlösa aktiviteter, medan aktiviteter där det förekommer tävlingsinslag

upplevs negativt. Eleverna menar att när det blir påtagligt att vissa kommer sist så upplever de sig som sämre.

Självförtroende

Fysiska begränsningar och diagnoser påverkar deltagandet negativt. Tjejerna känner sig hämmade utifrån sina fysiska förutsättningar och får sämre självförtroende, då de upplever sina kroppar som avvikande från kroppsidealet om en smal och atletisk kropp i idrott och hälsa. Andra elever uppger att de har dåliga erfarenheter av misslyckanden från idrottsundervisningen i grundskolan, särskilt de elever som har en neuropsykiatrisk diagnos (NPF-diagnos). Eleverna anser att det får duga med F i idrott och hälsa, då det inte påverkar möjligheten att nå en gymnasieexamen. Några uppger dock att de hade velat få ett godkänt betyg, men anser att undervisningen saknar de anpassningar de behöver för att lyckas. För att undvika känslan av att misslyckas väljer de istället att satsa på ett F.

Sammanfattning

Den här studien visar att specialpedagoger och idrottslärare behöver samverka för att fler elever ska kunna nå ett godkänt betyg i idrott och hälsa på gymnasieskolans yrkesprogram. I studien framkommer att flera elever har en NPF-diagnos. De efterfrågar mindre grupper, då sociala sammanhang är svårhanterliga, de känner sig uttittade och otrygga och uppfattar hallens ljudvolym som besvärande. Gymmet framställs som en viktig reträttplats med lugnare lärmiljö, där träningen kan genomföras på deras villkor. Att läraren har kunskap om vad funktionsnedsättningen innebär och visar förståelse för deras svårigheter underlättar. Resurspersonal har medverkat vid vissa idrottslektioner. För eleverna är det då viktigt att de känner förtroende för resurspersonen samt att de får stöd kontinuerligt över tid. Eleverna anser att individuella anpassningar är centrala för att de ska kunna vara med.

Text: Universitetslektor Karin Bertills, Therése Vallthell och Malin Svensson Legnemark

Texten är en sammanfattning av Therése Vallthells och Malin Svensson Legnemarks examensarbete på Specialpedagogprogrammet vid Linköpings universitet, som skrevs under handledning av Karin Bertills.